

รายวิชา ภาษาไทย

รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ พิศราชนาสนา สาร พินิจงานประพันธ์

เรื่อง โคลงสุภาษิตฯ รัชกาลที่ ๕ (๔)

ครูผู้สอน ครูธีระพล แก้วคำจันทร์

หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ พิศราชนานาสาร พินิจงานประพันธ์

โคลงสุภาษิตฯ รัชกาลที่ ๕ (๔)

คำถาม

ภาพนี้น่าจะมาจากนิทานเรื่องใด
ใครเคยอ่านหรือเคยฟังบ้าง

นิทานอีสปเหล่านี้ถูกเล่าใหม่ในรูปแบบโคลงสุภาษิตอศปปกรณ์
จะช่วยให้ข้อคิด และคติธรรมถูกถ่ายทอดอย่างลึกซึ้ง
และงดงามยิ่งขึ้น

จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เข้าใจความหมายของคำศัพท์
ในโคลงสุภาพxititapkrana

จุดประสงค์การเรียนรู้

๒. วิเคราะห์เนื้อหาและตีความโคลงสุภาษิต
อิตปปกรณ์ำได้

จุดประสงค์การเรียนรู้

๓. เห็นคุณค่าของโคลงสุภาชาติ
และนำคติธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

โคลงสุภาชาติ

อศปปกรณ์

ความเป็นมา

โคลงสุภาพษิตอศปปกรณ์

อ่านว่า โคลง-อิด-สะ-ปะ-ปะ-กะ-ระ-นำ มาจากคำศัพท์ต่าง ๆ
ได้แก่

โคลง หมายถึง โคลงสี่สุภาพ

อศป หมายถึง อีสป

ปกรณ์ หมายถึง หนังสือ, เรื่อง

เมื่อนำมารวมกันแล้วจึงหมายถึงโคลงสี่สุภาพที่มีเรื่องราวเหมือนนิทานอีสป

ความเป็นมา

- ❑ เป็นบทพระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว (รัชกาลที่ ๕)
- ❑ ทรงแปลมาจาก นิทานอีสป ซึ่งเป็นนิทานตะวันตกของนักเล่านิทานชาวกรีก
- ❑ จัดเป็นกลุ่ม โคลงสุภาษิต เช่นเดียวกับโคลงโสฬสไตรยางค์ และโคลงนฤทมนการ

ลักษณะเด่น

ความเป็นสากล : นิทานอีสปมีเนื้อหาที่ไม่ยึดติดกับวัฒนธรรมใดวัฒนธรรมหนึ่ง
ทำให้คนทุกชาติทุกภาษาสามารถอ่านและเข้าใจคติธรรมได้ง่าย

การประพันธ์ : รัชกาลที่ ๕ ทรงพระราชนิพนธ์ร่วมกับกวีอีก ๓ ท่าน ได้แก่

- ❖ กรมหลวงพิชิตปรีชากร
- ❖ พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารยางกูร)
- ❖ พระยาราชสัณการากร (สมาน กาญจนะภักค)

ปีที่พิมพ์ : ออกเผยแพร่ครั้งแรกในปี พ.ศ. ๒๔๔๗

ผู้พระราชนิพนธ์

พระบาทสมเด็จพระ

พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

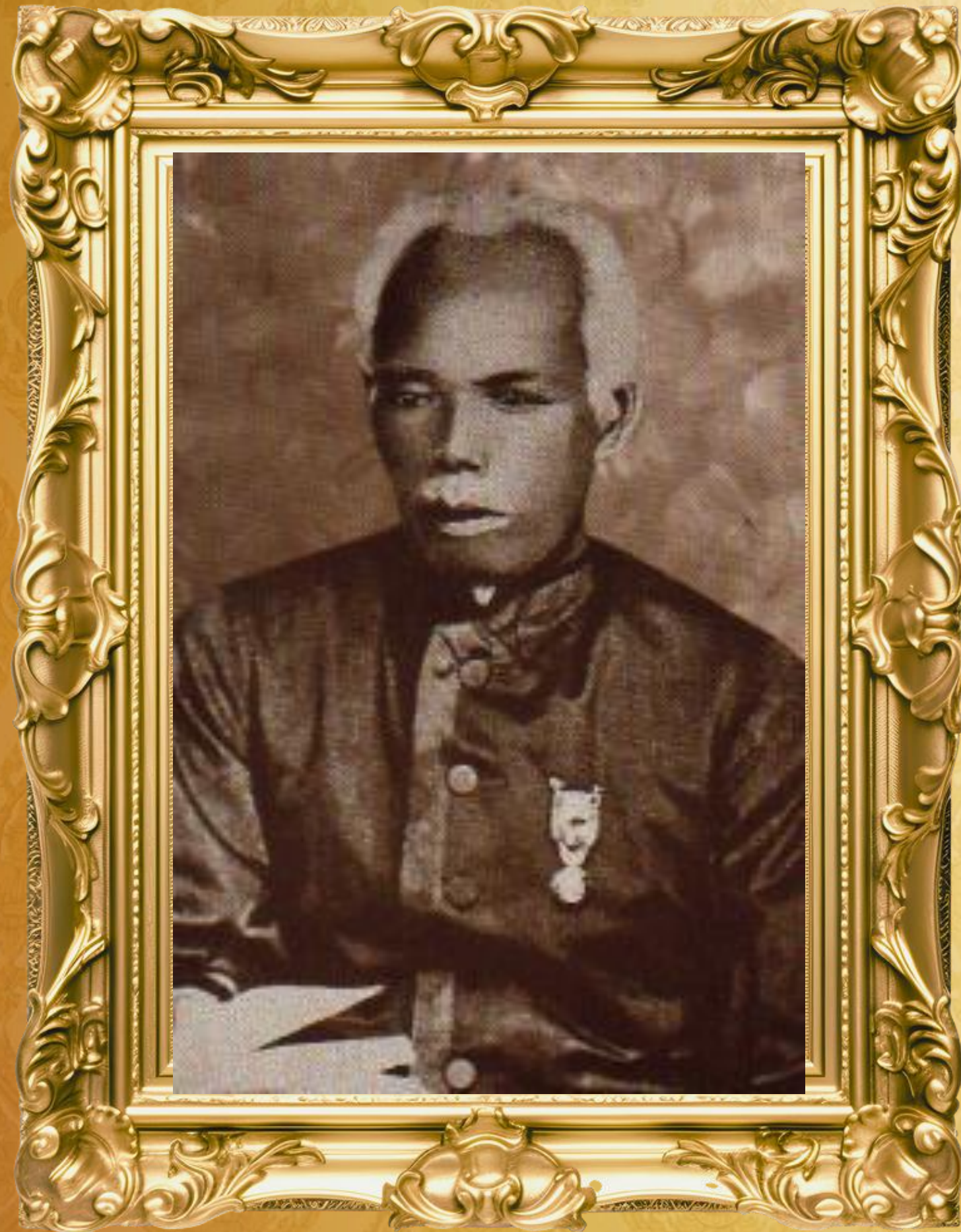
(รัชกาลที่ ๕)

กรมหลวงพิชิตปรีชากร

ชื่อผู้สร้างสรรค์ Unknown author ชื่อภาพ h:ไฟล์:พระองค์เจ้าคัคณางค์คุณทูล.jpg
จากเว็บไซต์ https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Prince_Phichit_Prachakon.jpg
ดาวน์โหลดวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๙

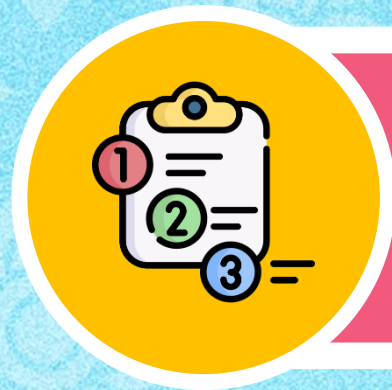
พระยาศรีสุนทรโวหาร (น้อย อาจารย์ยางกูร)

ชื่อผู้สร้างสรรค์ Unknown author ชื่อภาพ ไฟล์:น้อย อาจารย์ยางกูร.jpg
จากเว็บไซต์ https://th.wikipedia.org/wiki/พระยาศรีสุนทรโวหาร_%28น้อย_อาจารย์ยางกูร%29/
ดาวน์โหลดวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๙

พระยาราชสัมภารากร (สมาน กาญจนะภัก)

จากเว็บไซต์ <https://www.facebook.com/profile.php?id=100064587951308> เพจ ประวัติศาสตร์ ทุกที่
ดาวนโหลดวันที่ ๒๐ มกราคม ๒๕๖๙

วัตถุประสงค์

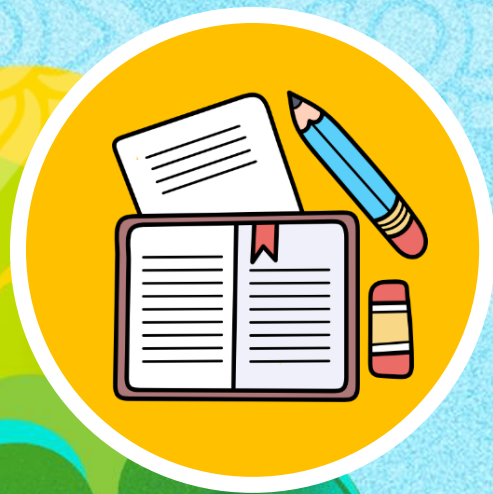
เพื่อใช้เป็นบทเรียนสอนใจและให้ข้อคิดในการดำเนินชีวิต
โดยใช้เรื่องราวจากนิทานเป็นตัวสื่อสารผ่านรูปแบบคำประพันธ์
ประเภท “โคลง”

ลักษณะคำประพันธ์

- ☐ เป็นบทร้อยแก้ว
- ☐ สรุปด้วยโคลงสี่สุภาพเป็นสุภาชีต

การพิจารณาวรรณกรรม

โคลงอศปุกรนำ

ราชสีห์

กับ หนู

๑ มีราชสีห์ตัวหนึ่งนอนหลับ มีหนูตัวหนึ่ง วิ่งไปบนหน้า
ราชสีห์นั้นตกใจตื่น ลุกขึ้นด้วยความโกรธ จับหนูไว้ได้จะ
ฆ่าเสีย หนูจึงอ่อนวอนว่า ถ้าเพียงแต่ท่านไว้ชีวิตข้าพเจ้า
ข้าพเจ้าคงจะแทนคุณท่านที่มีใจดีเป็นแน่ ราชสีห์หัวเราะ
แล้วปล่อยเขาไป อยู่มาไม่ช้ากว่านี้นัก ราชสีห์ต้องพราน
จับผูกไว้ด้วยเชือกแข็งแรงหลายเส้น

ราชสีห์ กับ หนู

หนูได้ยินเสียงราชสีห์ร้องจำได้ ก็ขึ้นมาช่วยก๊ัดเชือก
ปล่อยราชสีห์ออกได้ แล้วจึงร้องว่า ท่านยิ้มเยาะ
ความคิดข้าพเจ้าที่ว่าคงสามารถช่วยที่จะช่วยท่าน
ท่านไม่หมายว่าจะได้รับอันใดตอบแทนนั้น เดียวนี้
ท่านคงทราบแล้วว่า ถึงเป็นแต่เพียงหนูตัวหนึ่ง
ก็อาจที่จะให้ความอุปถัมภ์ท่านได้ ฯะ๐๓

ราชสีห์

กับ หนู

๑ อย่าควรประมาทผู้
สมเคราะห์คราวขัดสน
เกลือกเราสบร้ายดล
มากพวกคงมีผู้

ทุรพล
สุดรู้
ใดเหตุ มีแฮ
รฤกเค้าคุณสนอง ฯะ

ขอบคุณบทความจาก : <https://vajirayana.org/อิสปกรรมัม/สมุดไทยเลขที่-๑>

ข้อคิดจากโคลงสุภาษิต

๑. การไม่ประมาทผู้อื่น (หัวใจสำคัญ)

จากวรรณคดีว่า **“อย่าควรประมาทผู้ ทุรพล”** สอนให้เราไม่ดูถูก หรือสบประมาทคนที่ต่ำต้อยกว่า มีกำลังน้อยกว่า หรือมีสถานะต่ำกว่า เพราะแม้แต่คนที่มีอำนาจมากที่สุด (เปรียบเหมือนราชสีห์) ก็อาจตกอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องการความช่วยเหลือจากคนที่เล็กน้อยที่สุด (เปรียบเหมือนหนู) ได้เช่นกัน

ข้อคิดจากโคลงสุภาษิต

๒. การให้ออกาสและการมีเมตตา

การที่ราชสีห์ยอมปล่อยหนูไปในตอนแรก แสดงถึงการมีเมตตาธรรม ซึ่งผลจากการทำดีในครั้งนั้นได้ยื้อนกลับมาช่วยชีวิตราชสีห์ในยามคับขัน

ข้อคิดจากโคลงสุภาษิต

๓. การรู้คุณและการตอบแทน (กตัญญูกตเวทิต)

หนูมีความซื่อสัตย์และไม่ลืมบุญคุณ เมื่อเห็นราชสีห์เดือดร้อน
ก็รีบมาช่วยทันที สอนให้เห็นว่าความกตัญญูเป็นคุณธรรม
ที่ไม่ว่าตัวเล็กหรือใหญ่ก็สามารถปฏิบัติได้

ข้อคิดจากโคลงสุภาษิต

๔. ความแน่นอนคือความไม่แน่นอน

จากบทโคลงที่ว่า “**สมเคราะห์คราวขัดสน สุดรู้**” หมายถึง
เราไม่อาจรู้ได้เลยว่าในอนาคตเราจะตกที่นั่งลำบากเมื่อไหร่
การผูกมิตรกับผู้อื่นไว้จึงเป็นเรื่องที่ดีกว่าการสร้างศัตรู

บิดา

กับ

บุตรทั้งหลาย

๑ ชายผู้หนึ่งมีบุตรหลายคน บุตรนั้นวิวาทกันแลกัน มิใคร่ขาด บิดาแก้ไข วิวาทโดยคำตักเตือนสั่งสอน สักเท่าใดบุตรก็มีฟัง อยู่มาวันหนึ่ง บิดาจึงสั่ง บุตรทั้งหลาย ให้ไปหาไม้เรียวมัดมาให้กำหนึ่ง ครั้นได้มาแล้ว จึงเรียกลูก ทั้งปวงมาทีละคน ให้หักไม้เรียวนั้น ให้เป็นท่อนเล็ก ๆ บุตรทั้งปวง ต่างคนต่างหัก จนเต็มกำลั้ง ก็ไม่สามารถที่จะหักออกได้ บิดาจึงแก้กำ ออกเสีย

บิดา

กับ

บุตรทั้งหลาย

แล้วเอาไม้เรียวนั้นที่ละอันส่งให้บุตรทั้งปวงหัก ก็หักได้โดยง่าย บิดาจึงว่า
กับบุตรทั้งหลายว่า ลูกเอ๋ย ถ้าเจ้าเป็นใจเดียวกัน เข้ากันอุดหนุนกันแลกัน
เจ้าจะเหมือนไม้ทั้งกำนี้ ศัตรูทั้งหลายจะปองร้ายก็ไม่มีอันตรายอันใดได้
แต่ถ้าเจ้าต่างคนต่างแตกกัน ก็จะพลันอันตรายเหมือนไม้เรียวทั้งปวง
อันเดียว ๆ นี่ ๗๖๐

บิดา กับ บุตรทั้งหลาย

๑ เชื้อวงศ์วายรักร้อน
ปรปักษ์เบียนปีทา
ร่วมสู้ร่วมรักษา
หมั่นอมิตร บ มิแพ้

ริษยา กันเฮย

ง่ายแท้

จิตรร่วม รวมแฮ

เพราะพร้อมเพรียงผจญ ฯะ

ข้อคิดจากโคลงสุภาษิต

๑. พลังของความสามัคคี

ไม้ทั้งกำ : เมื่อรวมกันจะมีความแข็งแรงมากจนไม่มีใครสามารถ
หักทำลายได้ เปรียบเหมือนกลุ่มคนที่มีความสามัคคี
ศัตรูหรืออันตรายภายนอกก็ทำอะไรไม่ได้

ข้อคิดจากโคลงสุภาษิต

๑. พลังของความสามัคคี

ไม้ที่ละอัน : เมื่อแยกตัวออกมาจะเปราะบางและถูกหักได้ง่าย
เปรียบเหมือนคนที่ขาดความสามัคคี ย่อมพ่ายแพ้ต่ออุปสรรค
หรือศัตรูได้โดยง่าย

ข้อคิดจากโคลงสุภาษิต

๒. โทษของการทะเลาะวิวาทและริษยา

จากบทโคลงวรรคที่ว่า **“เชื้วงศ์วายรักร้อน ริษยา กันเฮย”**
ชี้ให้เห็นว่า หากคนในครอบครัวหรือในกลุ่มเดียวกันขาดความรัก
และมีความริษยากัน จะเป็นโอกาสให้ “ปรปักษ์” (ศัตรู) เข้ามาทำร้าย
หรือเอาชนะได้ง่าย

ข้อคิดจากโคลงสุภาษิต

๓. การป้องกันภัยด้วยความพร้อมเพรียง

ในวรรณคดีสุดท้าย “**หมื่นอมิตร บ มีแพ้ว เพราะพร้อมเพรียงผจญ**”
หมายถึง แม้จะมีศัตรูเป็นหมื่นคน เราก็จะไม่พ่ายแพ้
หากเรามีความพร้อมเพรียงและร่วมจิตร่วมใจกันสู้

กระต่าย กับ เต่า

๑ วันหนึ่งกระต่ายตัวหนึ่งยิ้มเยาะเต่าว่าเท้าสั้นเดินก็ช้า เต่าหัวเราะแล้วตอบว่า ถึงท่านเร็วเหมือนกับลม ถ้าวิ่งแข่งกันข้าพเจ้าจะเอาชนะท่านได้ กระต่ายเห็นว่า เต่าจะไม่วิ่งเร็วได้เหมือนตั้งที่เต่าอวดตัว ก็รับสัญญา จะแข่งกัน แล้วนัดกันว่าจะให้สุนัขจิ้งจอกเป็นผู้เลือกทาง แลกำหนดที่แพ้ชนะ ครั้นถึงวันกำหนด กระต่ายกับเต่า ก็ออกเดินพร้อมกัน เต่านั้นเดินไม่ได้หยุดสักอึดใจเดียว

กระต่าย กับ เต่า

ถึงก้าวช้าแต่ฝีเท้าเสมอตรงไปจนถึงที่สุดทาง
กระต่ายนั้นเชื่อความเร็วแห่งธรรมดาของตัวเองก็ไม่สู้
จะเอาใจใส่ในการที่จะแข่ง ไปหน่อยหนึ่งก็พุบตัวลงนอน
เสียข้างทางก็เลยหลับไป ครั้นตื่นขึ้นคิดขึ้นได้
วิ่งไปโดยเร็วเต็มกำลัง เมื่อถึงที่หยุดก็เห็นเต่าอยู่ที่นั่น
ก่อนนานแล้ว ๗๖๐

A cartoon illustration of a forest scene. In the top left, a fox is perched on a tree branch. Below it, a raccoon is peeking over a large green bush. In the bottom left, a brown rabbit is lying on the ground, looking exhausted with 'Z's above its head. In the bottom center, a green turtle is standing and holding a large golden trophy cup with both hands, looking happy. The background is a light green sky with some clouds and a brown ground.

กระต่าย กับ เต่า

๑ เชื่อเร็วแรงเร็วทั้ง
มั่นประมาทผลการ
โหดชั่วสำหรับหาญ
ตั้งเต่ากระต่ายทำ

เขาวนัชาญ เชี่ยวแฮ
ก็ล้ำ
ห่อนหยุด ยิ่งเฮย
แข่งช้าชนะเร็ว ား

ขอบคุณบทความจาก : <https://vajirayana.org/ศิลปกรรม/สมุดไทยเลขที่-๑>

ข้อคิดจากโคลงสุภาษิต

ความประมาทเป็นหนทางแห่งความพ่ายแพ้
แต่ความเพียรพยายามอย่างสม่ำเสมอคือกุญแจสู่ความสำเร็จ

กระต่าย : แม้จะมีความสามารถ (เร็วแรงเร็วว/เซาว์นชาญ)
แต่เพราะ “ความประมาท” (มละการ) จึงทำให้ล้มเหลว

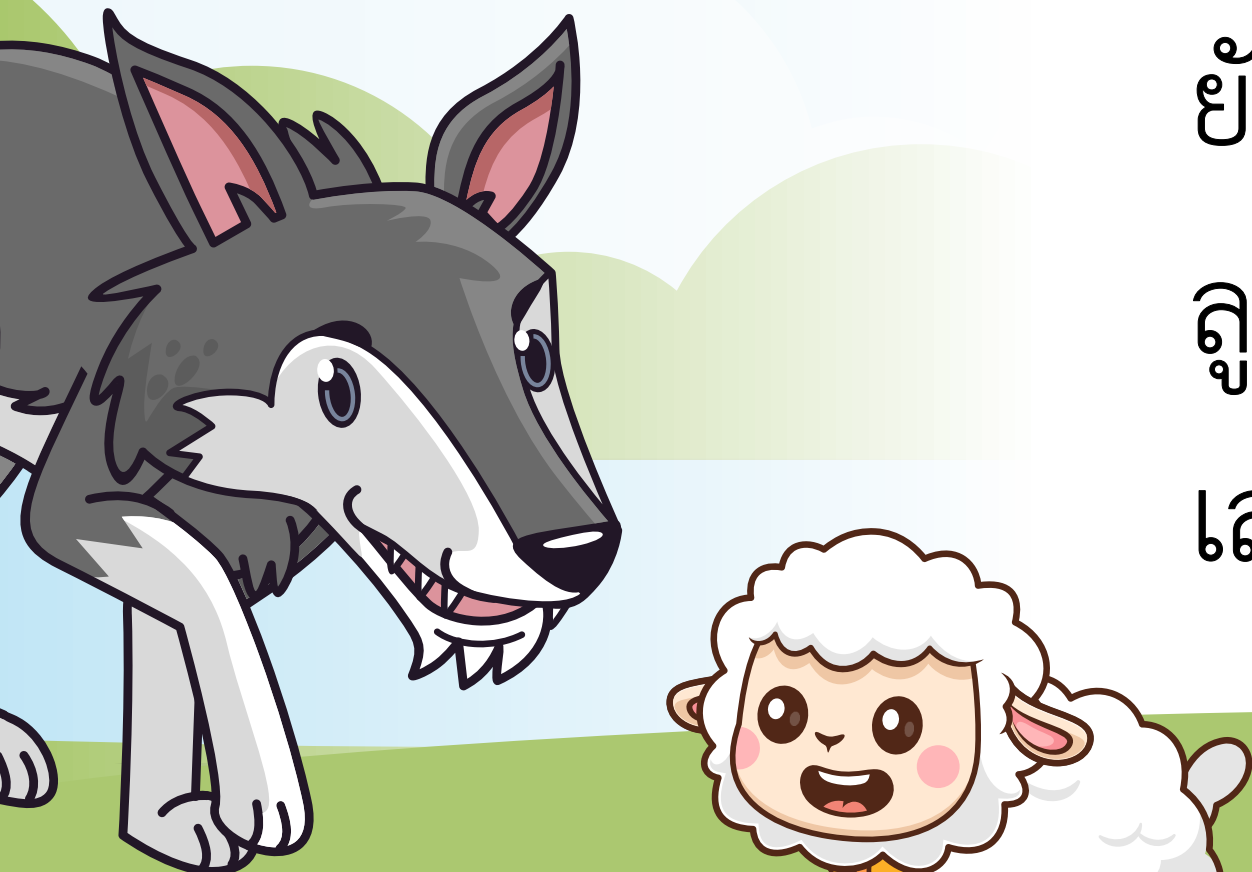
ข้อคิดจากโคลงสุภาษิต

ความประมาทเป็นหนทางแห่งความพ่ายแพ้
แต่ความเพียรพยายามอย่างสม่ำเสมอคือกุญแจสู่ความสำเร็จ

เต่า : แม้จะด้อยกว่าในด้านต้นทุน (โฉดช้า) แต่เพราะ
“ความเพียร” (อุสาห์หาญ/ห่อนหยุดยั้ง) จึงสามารถเอาชนะ
ผู้ที่เหนือกว่าได้ในที่สุด

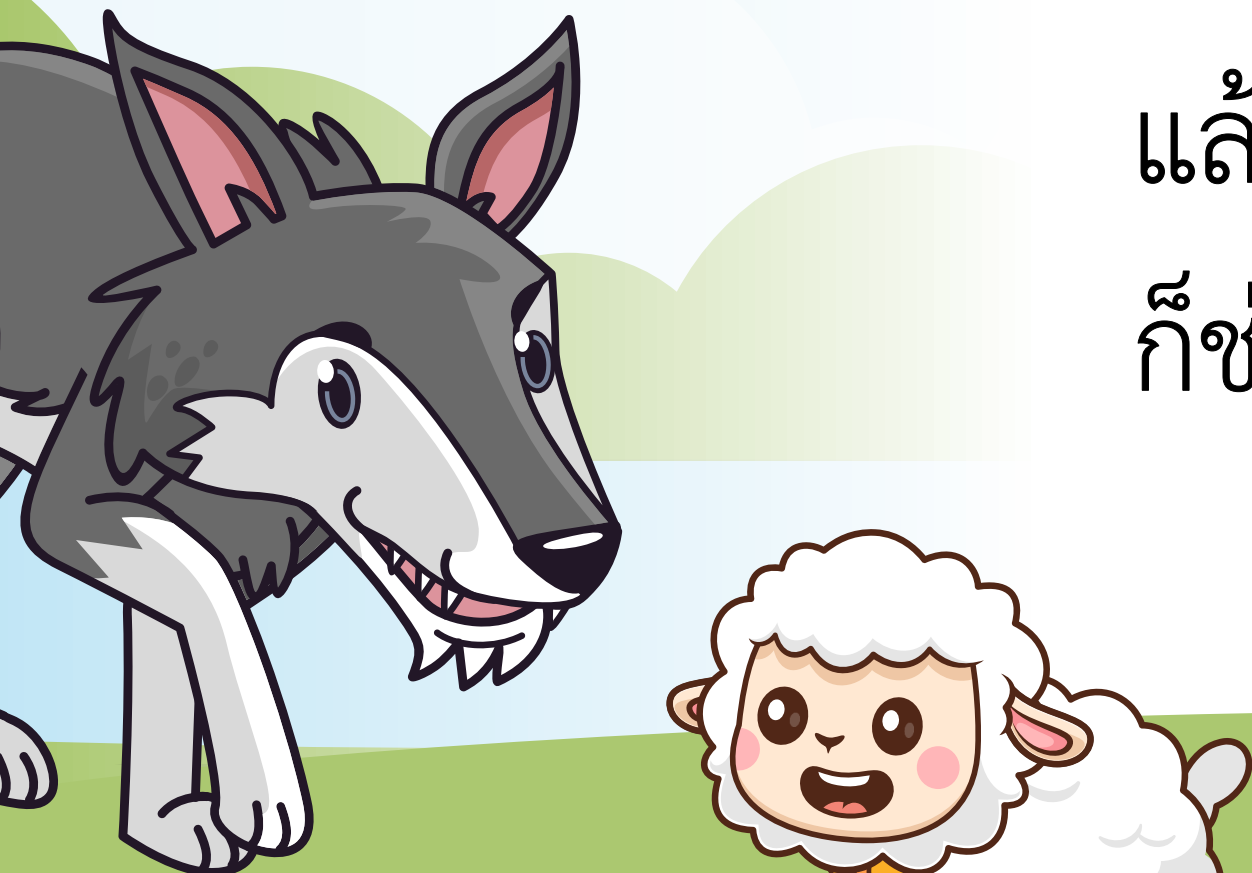
สุนัขป่า กับ แกะ

๑ สุนัขตัวหนึ่งมาพบลูกแกะพลัดฝูงมาตัวหนึ่ง คิดว่า
เราจะให้ลูกแกะนั้นลงเนื้อเห็นว่า ๒ สุนัขป่านั้น
สมควรจะกินตัวเขาเอง จึงได้กล่าวถ้อยคำว่า เฮ้ย
เมื่อปีกลายนี้ มึงดูถูกกูใหญ่นัก ลูกแกะจึงตอบด้วย
คำน้ำเสียงเศร้าโศกว่าไม่มีเลย เมื่อนั้นข้าพเจ้า
ยังไม่เกิด สุนัขป่าจึงว่า เจ้ากินหญ้าในท่าเลขของข้า
ลูกแกะตอบว่าหาмиได้เลยเจ้าข้า ดีฉันยังไม่รู้รสหญ้า
เลย

สุนัขป่า กับ แกะ

จนเดี๋ยวนี้ยังไม่เคยกิน สุนัขป่าจึงว่า เจ้ากินน้ำในบ่อ
ของข้า ลูกแกะว่าหาไม่ได้ ดีฉันยังไม่เคยกินน้ำเลย
เพราะในเวลานี้ น้ำนมมารดาดีฉันเท่านั้นเป็นทั้ง
อาหารทั้งน้ำ สุนัขมีรู้ที่จะว่าอย่างไร ก็เข้าจับลูกแกะ
แล้วว่า เกอะข้าไม่อดอาหารเปล่าละ ถึงเจ้าจะปฏิเสธ
ก็ช่างเจ้า ๗๕๐

สุนัขป่า กับ แกะ

๑ ชาตีกักขพะดุร้าย
คงจะหาสิ่งพาล
ถึงจะกล่าวคำหวาน
หาญหักเอาจนได้

สันดาน
โทษให้
คำชอบ ก็ดี
ตั้งขอเขาประสงค์ ฯะ

ขอบคุณบทความจาก : <https://vajirayana.org/อิสปกรรม/สมุดไทยเลขที่-๑>

ข้อคิดจากโคลงสุภาษิต

๑. คนพาลหรือคนดูร้ายมักจะหาข้ออ้างมาทำผิดให้แก่ผู้อื่น
ได้เสมอ แม้ผู้นั้นจะไม่มี ความผิดเลยก็ตาม

จากบทโคลงวรรคที่ว่า

“ชาติกักขพะดูร้าย สันดาน คงจะหาสิ่งพาล โทษให้”

สื่อว่าคนที่มึนนิสัยดูร้ายหรือเห็นแก่ตัว เมื่อต้องการจะเอาเปรียบใคร
เขาก็จะพยายามขุดคุ้ยหรือสร้างเรื่องขึ้นมากล่าวโทษผู้อื่นจนได้

ข้อคิดจากโคลงสุภาษิต

๒. ความจริงสู้ไม่ได้ด้วยกำลัง

แม้ลูกแกะจะใช้ “คำชอบ” (คำพูดที่ถูกต้องและมีเหตุผล)
มาโต้แย้งเพียงใด แต่เมื่ออยู่ต่อหน้าผู้ที่มีอำนาจเหนือกว่า
และไม่มีคุณธรรม เหตุผลเหล่านั้นก็ไร้ความหมาย

ขอมงฝากจากคครู

ใบงานที่ ๕

โคลงอิศปปรณำสอนใจ

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

ใบงานที่ ๕ เรื่อง โคลงอิศปปรณำสอนใจ
หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔ เรื่อง พิศราห่านานาสาร พินิจงานประพันธ์
แผนการจัดการเรียนรู้ที่ ๖ เรื่อง โคลงสุภาชิตา รัชกาลที่ ๕ (๖)
รายวิชา ภาษาไทย รหัสวิชา ท๒๒๑๐๒ ภาคเรียนที่ ๒ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๒

คำชี้แจง นักเรียนอ่านนิทานและโคลงสุภาชิตที่ครูแจกให้ และตอบคำถามให้ถูกต้อง

๑. โคลงสุภาชิตที่อ่าน คือ _____

๒. สรุปใจความสำคัญของนิทาน

๓. แปลความหมายของโคลงสุภาชิต

๔. เขียนคติสอนใจที่ได้

๕. อธิบายการนำคติธรรมหรือข้อคิดไปใช้ในชีวิตประจำวัน

ใบงานที่ ๕

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านนิทานและโคลงสุภาพที่ครูแจกให้ และตอบคำถามให้ถูกต้อง

๑. โคลงสุภาพที่อ่าน คือ

๒. สรุปใจความสำคัญของนิทาน

.....

.....

.....

ใบงานที่ ๕

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านนิทานและโคลงสุภาพที่ครูแจกให้ และตอบคำถามให้ถูกต้อง

๓. แปลความหมายของโคลงสุภาพ

.....

.....

๔. เขียนคติสอนใจ

.....

.....

ใบงานที่ ๕

คำชี้แจง ให้นักเรียนอ่านนิทานและโคลงสุภาษิตที่ครูแจกให้ และตอบคำถามให้ถูกต้อง

๕. อธิบายการนำคติธรรม หรือข้อคิดไปใช้ในชีวิตประจำวัน

.....

.....

สรุปบทเรียน

โคลงสุภาخیตฯ รัชกาลที่ ๕ (๔)

สรุป

โคลงสุภาษิตธิศปปกรณำ เป็นวรรณกรรมที่รวบรวมข้อคิดในการดำเนินชีวิตจากนิทานอีสป ซึ่งมีเนื้อหาเป็นสากลและเข้าใจง่าย ช่วยปลูกฝังคุณธรรม เช่น ความสามัคคี ความเพียร และการไม่ประมาท ให้แก่ผู้อ่านทุกเพศทุกวัยเพื่อนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้ทุกยุคสมัย

สรุป

ศิลปะการผสมผสานทางวรรณศิลป์ แสดงถึงพระปรีชาสามารถ
ในการนำนิทานตะวันตกมาถ่ายทอดผ่าน “โคลงสี่สุภาพ” ของไทย
ได้อย่างสละสลวยและคมคาย ทำให้คติสอนใจมีความไพเราะ จดจำง่าย
และเป็นแบบอย่างในการศึกษาภาษาไทยชั้นครูที่ผสมผสานวัฒนธรรม
สองซีกโลกเข้าด้วยกันอย่างลงตัว

บทเรียนครั้งต่อไป

โคลงสุภาษิตา รัชกาลที่ ๕ (๕)

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

สิ่งที่ต้องเตรียม

๑. กระดาษโปสเตอร์สีขาวแผ่นใหญ่
๒. ปากกาสีน้ำ สีส้ม สติกเกอร์

(สามารถดาวน์โหลดได้ที่ www.dltv.ac.th)

